

Moja vasa četletka je
velja s politiko vred
v Mariboru s politiko
na doma celo leto 32 dni,
pol leta 16 dni, čest let
5 dni, hrva jugoslavija
36 dni. Naročila se pa
na upravitelja "Sloven-
skega Gospodarja" v Ma-
riboru, Korodica cesta 3.
Leta se dopolnjuje do od-
povedi. Naročila se pla-
čajo vnaprej.
Telefon interurban 54. 446.

Posamezna številka stane 1.50 din.

Peščina plačana v gotovini.

Narodni list je v Mariboru
Novejša cesta 3. 3. 1925.
Plačati se ne vnaprej. Upor-
abljiva sprejemna stroškovna
knjižica in salomonija.
Cena izdajanja po dogo-
voru. Za vsakega oglaš-
evalca posebej. Manjše
razlomke se ne plačajo.
Številni volni polnopravni
vredni Ljubljana št. 56603.
Telefon interurban št. 215.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

II. številka.

MARIBOR, dne 26. februarja 1925.

59. letnik.

Po volitvah.

Prej so se vpraševali državljani Jugoslavije, kaj bode
dne 8. februarja, sedaj pa, ko se je ta dan izkazala proti-
 ljudska politika na naravnost neverjetne načine, se pa vse
še s večjo napetostjo vprašuje, kaj bo po 7. marcu t. l.
Na ta dan se mora namreč po zakonu sestati skupščina
svojevzvoljenih narodnih poslancev in z odobrenjem teh
ljudskih zastopnikov mora vlada začeti s potrebnim in do-
loženim delom.

Ce primerjamo čas, ki se je pri nas porabil za najraz-
ličnejše vladne spremembe in krize, za volilne priprave,
za negotovo dobo, ki sledi volitvam, za spore, pogaja-
nje in za delo, ki ni bilo ravno potrebno, s časom, ki se
je porabil res za pravo vladno delo, dobimo na tej drugi
strani velikanski primanjkljaj ter pridemo do zaključka, da
so se pravi zakladi dragocenega časa porabili za vse drugo
in samo za to ne, kar bi bilo po potrebi in koristi naroda
in države in kar je narodna večina tudi vedno najodloč-
nejše zahtevala. Po drugih državah so v par tednih izve-
dene volitve, sestavljeni novi parlamenti in nove vlade zo-
pet na delu, dočim traja pri nas to cele mesece in še po-
tem, ko je potekel zadnji zakoniti rok, ne vemo, ali se bo
sploh delalo v okvirju zakonov in določil.

Nočemo govoriti o tem, na kak način so si radikali
in samostojni demokrati pridobili za novo skupščino pičlo
večino. Nočemo tudi povdarjati in razlagati razliko med
glavno in opozicijsko skupino, ker narod itak ve, da
se je prva stran izkazala kot zaščitnik za obtožbo in naj-
ostrejšo obsodbo zlih korupcijonistov, za aenakost dr-
žavljanov, za samovoljno oblast v državi itd., dočim so na
drugi strani najiskrenjši zastopniki bratskega sporazuma,
enakopravnosti, poštenosti, odločne obsodbe vsake korup-
cije ali kratko rečeno pravi voditelji prave bratske jugoslo-
vanske države. Opozoriti je treba narod pred vsem na
velikansko nevarnost, ki preti od radikalov in samostojnih
demokratov, ker se ti danes še bolj kot poprej ponašajo,
kakor da bi oni sami bili država in ker se pripravljajo, vo-
diti tudi po 8. marcu vse državne posle samo iz vidika
svojih strankarskih koristi.

Na seji ministrskega sveta, ki se je vršila na dvoru,
so našli celo vrsto zakonov, ki naj bi se izvedli, ko se
enkrat zopet začne redno zasedanje narodne skupščine.
Med temi zakoni je nekaj takih, ki naj bi se spremenili
le v toliko, da bi boljše služili Pašičevi radikalni in Pri-
bičevići samostojni demokrati stranki. To sta predvsem
volilni in tiskovni zakon. Radikali in samostojni demokrati
bi radi s novim volilnim zakonom ali redom še v večji meri
emjili izraze narodnega razpoloženja, s svojim načrtom
tiskovnega zakona pa nameravajo listom naravnost pred-
pisati, kaj in kako naj se piše.

Na dnevnem redu sedanje Pašičeve vlade, ki upa, da
bo tudi ostala, so pa tudi zakoni, katere bi vsak državljan
Jugoslavije iskreno pozdravil, če bi imel vsaj malo goto-

vosti, da so v prvih rokah in da se bodo prav sestavili
in izvajali. To sta pred vsem invalidski zakon in pa zakon
o poljedelskih kreditih. Pašič pravi, da sta ta dva zakona
nujno potrebna in da morata priti čimprej skozi novo
narodno skupščino. To je vse dobro in lepo, vprašati pa
moramo, zakaj se ta dva zakona nista sprejela že poprej
in kaj Pašič sploh namerava s novo narodno skupščino.

Da v dolgih letih nimamo zakona o podpori inva-
lidov in poljedelcev, ni samo velika nesreča za veliko
število dobrih in poštenih državljanov, ampak tudi ve-
lika izguba na ugledu naše države. Kdo je tega kriv?
— Ne samo vsi prizadeti invalidi in poljedelci, ampak
tudi vsi drugi trezni in razsodni državljani so si popol-
noma na jasnem, da so tega krivi radikali in Pribiče-
vičevi demokrati, ki so vedno, bodisi na vladi, ali pa v
raznih krizah, obravnavali invalidsko in poljedelsko
vprašanje kot svoj strankarski monopol ali zakup ter
so povrh še z najslabšimi sredstvi preprečili, da se to ni
uredilo in rešilo pod Davidovič-Koroščevo vlado, kateri
se ni šlo za strankarsko agitacijo, ampak za pravico in
poštenje, za potrebe in koristi naroda in države.

Razna znamenja kažejo, da obstoje najslabši na-
meni in naklepi proti parlamentarizmu in proti novi
skupščini. Na škodo naroda in države, a tudi na škodo
in nevoljo poštenih radikalov stojijo danes na krmilu
srbske radikalne stranke ljudje, ki bi spadali že davno
v ječo radi najgrše korupcije in najhujših zlorab. Ti
ljudje se borijo za svoj obstanek dobro vedo, da bi jih
vsaka poštena vlada izročila že davno zasluženi kazni
in zato kujejo s Pribičevićevimi samostojnimi demo-
krati vred naklepe, kako bi se dala podaljšati oblast
samovolje in protiljudske politike. Na eni strani so
skušali preslepiti in pridobiti na svojo stran posamezne
stranke opozicije, na drugi strani so pa zopet opozicijo-
nalce na vse mogoče načine izživali in hujskali, da bi
nastali kaki nemiri in da bi se potem na podlagi teh
lahko celo opozicijo proglasilo za revolucionarno ali
prevratniško ter jo postavilo izven zakona. Izjavilo se
je eno in drugo. Opozicija se je strnila v enoten blok
narodnega sporazuma, narod se pa ne da izživati in za-
peljati v trdni zvestosti svojih pravic in svoje veljave.

Naj se po 7. marcu poskuša in dela kar hoče, eno
je gotovo, in to je treba upoštevati, da Slovenci in Hrva-
ti ter velik del Srbov ne marajo muzike, ki jo delata
Pašič in Pribičević. Niso se navadili na njo 6 let, pa se
tudi v bodoče ne bodo in pri volitvah so vkljub vsemu
zastopniki Slovenije in Hrvatske obdržali svoje postoj-
janke. Mrznejše do Srbov ne nam in Hrvatom ne more
očitati, ker smo pokazali lani za kratek čas na vladi,
sedaj pa v opoziciji najlepšo slovo in sporazuma s po-
štenimi Srbi, ki jih vodi Davidovič.

Spominjajte se Dilaške večerie!

stopil še enkrat k poedincem, da se prijateljski malo raz-
govorim s njimi.

»Odkod ste pa vi, vprašam anladega slovenskega
fanta, ki se je baš s težavo in počasi spet deval na
posteljo.

»Od N. na Pohorju.« In res je moral biti kedaj pravi
gorjanec, krepak Pchorec, visok kakor smreke pohorske
in videlo se je, da nekoč tudi močan, kakor hrastje ob
vznožju južnega Pohorja. Ali jetika mu je že izpila kri
in izjedla telesno moč. Govoril je tiho in nekam pritajeno,
jedva slišno. Ali se je bal, da ga ne slišijo drugi, ali da
ne moti drugih? Ali je bil že toliko izjedjenih pljuč? Pač,
slab je bil, tedni so mu bili šteti in vendar sem čutil, da
ni samo slabost kriva, zakaj tako tiho in pritajeno govori.
To je bilo še drugega vzroka, ni ga tlačila sama bolezen,
še nekaj drugega mu je tiščalo grlo, mu je grudilo prsi in
mu tesnilo srce, kar mu je res jemalo glas, ali kar je
kakor nekakšno skrivnost pritajeval. Prijazno in sočutno ga
poprašam, kako se mu godi.

»Slabo.« In povedal mi je svojo zgodbo, ki sem jo čul
že stokrat, ki ste jo slišali tudi vi: Nosil je strelivo ob ito-
ljanski fronti, pač težko; saj je bil močan, kakaj bi mu ne
naložili, kolikor se da. Spotil se je in prehladil in leglo
mu je na prsi. Tako je prišel sem. Ali je bilo samo to?
Ali ga je končal le prehlad?

»Gospod, ko bi mogel v bolnico bliže doma!«

»Bliže doma? Zakaj niste prosili, pa bi vas bili pre-
mestili?«

»Prosil sem, ali nisem bil uslišan.«

»Zdaj bo pač težko, dokler se malo ne popravite, ker
vam je dalečnja pot.«

»Gospod, tako sem žalosten.« Da, zdaj se je jelo ta-
jati, kar je bilo chrapenelo, kakor ledena skorja v prosincu
in utesnilo prsi in zajezilo srce. Zdaj se je jelo trgati od
prsi kos za kosom, kar je težko ležalo na njh. »Tako sem
žalosten že cele mesece, da vam ne morem povedati.«

»Ali dragi moj, kaj pa vam je?« Pomolčal je, kakor da
bi se sramil govoriti, ali da bi iskal besed, kako naj pove;

Višji razred osnovnih šol za kmetijsko izobrazbo.

V novejšem času se čisto govori in piše o pe-
trebi obsežnejše strokovne kmetijske izobrazbe. Mnenja
o omenjeni potrebi so precej složna, pač pa se razliku-
jejo ista v spisovanju načinov, izvajanja dotičnega po-
uka. Dočim mislijo nekateri s par urami na teden do-
volj storiti v povzdigo kmetijske izobrazbe, povdarjajo
drugi prav primerno, da se v tako pičlo odmerjenem
času ne more približati zaželenemu smotru.

Tudi glede količine in kakovosti zahtevane snovi
ne opazimo prave enotnosti niti jasnosti. Nekateri za-
htevajo precej obsežno snov, drugi izražajo zadovolj-
nost z manjšim obsegom tvarine.

Prav tako se razlikujejo glasovi glede pričetka
osnovne strokovne izobrazbe. Največ privrženec goji
mnenje, da se naj prične s strokovno kmetijsko izobraz-
bo po preteku osnovne šolske obveznosti, to je po 14. le-
tu — pod imenom, »nadaljevalni kmetijski tečaj«. Sa-
pa tudi taki, ki izražajo željo, da se uporabi za osnov-
no kmetijsko izobrazbo višji razred ozir. oddelk v os-
novni šoli, češ, da je tukaj najprimernejši prostor in
najprilicnejši čas za to.

Korist in tudi potreba strokovne kmetijske izobraz-
be se torej, kakor razvidno, priznava, tudi se ne more
oporekati, da bi manjkalo za to dobre in resne volje v
skrbi, priti v stvari korak naprej, opazujemo le raz-
cepljenost in neednost v načinu uporabljenega strem-
ljenja.

Zbog tega se nam vsiljujejo nehoti vprašanja:

1. Kaj se naj ukrene v tej pereči zadevi, da se v
istini dosežejo zaželeni uspehi,

2. kako se naj dotični pouk uredi, da se bo kar čisto
stvari;

3. kako se naj podane osnovne kmetijske snanosči
poglobljajo, odnosno razširjujejo?

Hočemo strokovno kmetijsko izobrazbo dvigniti pri
majhnem kmetu na višjo stopinjo, ter koristiti pretežni
večini mladine na deželi pri njenem bodočem poklicu,
ter je že skrajni čas, da se že prične s dotičnim pouč-
evanjem. S samim besedičenjem o koristi in potrebi te-
ga, ne pridemo naprej. Merodajnim činiteljem naj bo
povedano, da z 1—2 urama točasno upeljanega kmetij-
skega pouka na teden na višji stopnji osnovnih šol tudi
ne dosežemo zaželenih uspehov. Določiti bo treba že več
časa za to. Mislim, da imajo oni najbolj prav, ki za-
htevajo, da se vsaj zadnje leto na višji stopnji osnovnih
šol uri izključno le osnovna strokovna kmetijska izo-
brazba. To bi se dalo lahko in brez posebnih ovir takoj
udejstviti, saj ne pride gmotna zadeva, ki pri enakih
preuredbah vedno važno vlogo igra, skoraj nič v po-
štev; gotovo pa bi se ne dalo izogniti, ako bi se še le ho-
telo pričeti s strokovno kmetijsko izobrazbo po izstopu

tiho in pritajeno je izustil: »Doma bi rad, da vidim le
enkrat še očeta in mater, predno umrjem. O ne strpinu,
ne ućakam! Čutim. Ne morem vam povedati, kako me to
mori in tlač tu-le notri že cele mesece.« In položil je des-
nico na srce, rekoč: »To mi je leglo neznanako težko na
prsi in me ni več zapustilo.«

Da, leglo mu je na prsi tudi to, in to je bila tista
druga reč, katero sem slutil: ni bil samo prehlad, pa pač
še hujše od prehlada; to je bila bol, tiha a silna, a ker
tiha tem silnejša in ga je morila in umorila hitreje od pre-
hlada in jetike.

»In nimam človeka, da mu potožim, da z njim go-
vorim.«

Da, nū ga morda imel nobenega, ali pa se ni poveril
v nobenega, kakor da se je sramoval govoriti o tem, kar
mu je s tako silo leglo na prsa, kar ga je tlačilo nepre-
stano. Ni ga imel človeka! Ali je čutil, da bi vsakteri ne
umel toliko nežne in silne ljubezni otroške, tolikega hre-
penenja po starših, tolike boli, izvirajoče iz neutešenega
hrepenenja, iz želje, ki se mu ne bo izpolnila? In tako ga
je še bolj tiščalo in mu legalo na prsi. Pač jih je bilo, ki
so umeli jezik njegov, ali tudi do cela njegovo srce in to,
kar mu je ležalo na prsih? In, Bog moj — ali ni sleherni
imel dovolj nositi sam? Tako, se je zdelo, sploh ni nikoli
s nikomur govoril, ampak molčal, da mu je bolj in bolj
legalo na prsa, težko kot gora. Zdaj sem razumel, zakaj je
tako tiho in pritajeno govoril. In kdo ve, ali je pač bil
vojen kaj več govoriti? V naših gorah so ljudje malo-
besedni. Samota jih stori tihe in molčeče. In če bi bil ta
siromak prišel domov, mar bi s starši, z domačini svojimi
mного govoril? Kaj tudi treba govoriti! Dovolj, da jih le
vidi, da dela ob njih strani, da biva z njimi pod domačo
streho, da gre ranega jutra na prekopno njivo in opoldne
zmoli z njimi angelovo češčenje; morda bo povedal, koliko
so prekopali, ali je seno, mrva že suha; in v podvečerko
pojde v senošet kositi, po večerji še pogleda k živini in ob
kratki večerni molitvi se zarije v seno. Tako mine dan,
mine drugi, tako ali slično minejo leta, dokler ne leže ko-
daj v prekopen grob svojih roditeljev.

Na prsi mu je leglo.

Pridite v nadomestno vojaško bolnico Franca Jožefa
vojašnice, poslopje 4, dvorana 7, kjer je več Slovencev
in Hrvatov, ki se žele spovedati. Tako mi je po svoji slugi
javil madžarski vojni duhovnik, ki sam ni bil vešč nobe-
nega slovanskega jezika, dasi je njegovo prvotno ime kon-
čujoč na —ič razodevalo slovansko pokolenje. V dijaških
letih si je tudi on »po nasvetu« svojih profesorjev kupil
za eno krono madžarsko ime. Baje, da mu je bilo žal;
vsaj tako mi je zatrjeval nekoč v prijateljskem razgovoru
in je celo poskušal svoje prejšnje rodbinsko ime dobiti
nazaj. Ali kaj, ko je to po postavi v blaženi ogrski zemlji
nemogoče: namreč, da bi človek madžarsko ime izpro-
menil v nemadžarsko, recimo slovansko, čim morete sle-
herni nemadžarsko ime vsak čas spremeniti v madžarsko.
Ne stane vas drugega, nego da naznanite novo ime, in
pa vplačilo ene krone. Pa vam napravijo vse, s čimer so
v drugih državah združeni znatni stroški in tolike obšestil

Sel sem torej, kamor so me pozvali, mimo straže pre-
ko dvorišča, širnega, kakor so menda le ob vojašnicah
in še prav na Ogrskem, kjer imajo planice dovolj — in
sem prišel v poslopje 4, izmed mnogih velikih, iz katerih
je obstojala vojašnica, zdaj bolnica z bogve koliko bolniki
in ranjenci. Znana mi je bila žalostna pot, dvorišče in
poslopje, v katerem so se nahajale dvorane, odmenjene
jetičnim. Ugodne za take vrste bolnike pač niso bile; tik
ob oknih je dimila in kadila in prašila velika plinarna.
Pozneje so jih vendar premestili v drugo bolnico zunaj
mesta, kjer so uživali res mnogo luči in svežega zraka in
solnce — ali kaj, ko jim je bila zvečine zapisana smrt na
obrazu: jetičnim veščidel v poslednji stopnji; redki, kateri
ni sami šli iz žalostne hiše.

Dvorana 7 v I. nadstropju. Neprijazna in neudobna,
kakor morejo biti le sobane v vojašnicah. Človek se nikoli
ne udomači. Ko sem jih bil spovedal, kateri so želeli, sem